

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

UDVARHELYMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI, SZÉPIRODALMI, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE, A MEGYEI GAZDASÁGI EGYLET, A SZÉKELYFÖLDI ELSŐ BAROMFITENYÉSZTŐ ÉS MÁR EGYLETEK KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Közegek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi előljárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon Egy példány 10 fillér.

Telefon

FŐSZERKESZTŐK:

Dr Gyarmathy Dezső,
földbirtokos.

Dr Hirléder Fels Ernő,
ország. képviselő.

Dr Kállay Tamás,
ország. képviselő.

Dr Pál Ernő,
ügyvéd.

Dr Viola Sándor,
ügyvéd.

SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS: **Fülei Sz. Lajos.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 15. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért, más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyilt-tér sora 1 K.

M. kir. postatakarékpénztári csekk-számla 10.489. szám.

Székelyek! Testvérek!

A székelység ösidőktől fogva jogokkal volt felruházva, oly jogokkal, melyeket 1848-ban nem kivívni, de megosztania kellett honfitársaival. A székely előljárt karddal és észszel, hazafisággal és áldozatkészséggel, hogy a jogok általánosak legyenek.

És mégis mióta magyar hazánk visszanyerte szabad rendelkezési jogát a belügyek terén, 1867 óta, a székely mostoha a nagy magyar családban, a kormányok elfeledték a székelység érdemeit, a semminél kevéssel több, a mit érdekében tettek. Pusztulásnak, romlásnak lettünk kitéve. 38 esztendő kellett, hogy felébredjünk, lerázzuk nyakunkról e sorvasztó rendszert. El kell bukják a régi rendszer, mert jövőnk, életünk függ ettől. Látjátok minő görcsösen ragaszkodik régi hatalmához. Látjátok, hogy ex-lexben mint oszlatják fel az országgyűlést, hogy az alkotmányt megsértésük, miként vállalkoznak üres fejű, szivtelen, hazát nem ismerő egyének a többség nélküli kormányzásra és miként szorítanak le többséget, mert az uralkodó a többség programjának egyik vagy másik pontját nem helyesli.

A kormány a nemzet letörését tűzte feladatául, hogy a most is tultengésben lévő hatalmat kiszélesítse, a népjogokat megsemmisítse, sokat hányatott nemzetünket pedig kiszolgáltassa az önkény uralomnak. A nemzet felvette az élet-halál harcot. A törvényhatóságok kivétel nélkül megtagadják, törvényes jogaiknál fogva, az ujonc-állítást, megtagadják az adó beszállítását, mely egyetlen eszköz a nemzet kezében, egy eszeveszett kormány kijózanítására, egyetlen eszköz a kormány kezéből a fegyvert kicsavarni és megélhetési alaptételét megsemmisíteni.

Vármegyénk egyike azoknak, kik e hazafias cselekedetben előljárnak, a megyei tisztviselői karunk a legelsőközül való, mely kijelentette, hogy a kormány törvénytelen rendeleteit nem fogja végrehajtani. És mit tervez a kormány? Az ellenálló vármegyékben felfüggeszti a megye tisztviselőit, hogy a vezér nélküli sereget könnyebben legyőzhesse.

Hatalmas, gazdag vármegyék milliomos urai nagy pénzüsségeket tesznek össze, hogy a felfüggesztett tisztviselők fizetését kiutalványozhassák és ez által a nemzeti ellenállást erősebbé tegyék. Szegényebb vármegyék, mint megyénk is, a nemzet vezetését kezébe vevő koalíciós vezér-bizottság tanácsára az adózó polgárokhoz fordulnak, hogy állami adójuknak bizonyos százalékát fordítsák a nemzeti ellenállás hathatós eszközéül, mert a mily erős fegyver volna ez az alkotmányellenes kormány kezében, ép oly erőt adó a nemzet kezében.

Jegyezzétek meg, hogy **minden jog csak annyit ér, a mennyi erő van e jogot megvédeni.** Tehát adjunk mi is erőt nemzetünk jogai megvédésére. Siessünk áldozni a haza oltárára. A törvényhatóság által kiküldött „45-ös intéző bizottság” határozatának megfelelőleg: *fizesse be minden adófizető polgár adó hátralékának 25 százalékát kamatozó letét képpen az Udvarhelymegyei Takarékpénztárhoz, amely összeget ott nyugtázva, most a nemzeti ellenállás eszközéül használják fel, de a mely összeg az ügyek rendes mederbetelése után, mely soká nem fog tartani, a koalíciós vezérő bizottság ígéretének megfelelőleg, minden fizető polgár adó összegébe be fog számíttatni.*

Tegyünk eleget e határozatnak, hogy bukják a nemzetet nyomorékká tevő átkos rendszer, hogy Magyarország anyagi érdekeit többé ne áldozhassák fel az osztrák érdekeknek, mert elég volt eddig szenvedni szegénységünket, tünni nemzeti önértékünk megaláztatását és pirulni szolgátságunkért.

Sz.-udvarhelyt, 1905 szept. 1.

Udvarhelyvármegye 45-ös intéző bizottsága nevében:

Ugron Ákos,

Dr Nagy Samu, Orosz Lajos,
Dr Kovácsy Albert, Ugron Zoltán,
Dr Gyarmathy Dezső.

Nemzeti ellenállás Udvarhelymegyében.

Udvarhelyvármegye törvényhatósági közgyűlése által kiküldött bizottság felvéve a 45-ös intéző bizottság elnevezést, augusztus 31-én megalakult. Elnöknek megválasztották Ugron Ákos birtokost, jegyzőnek

Dr Kovácsy Albert ügyvédet. Ugron Ákos elnöki megnyitójában ismertette a helyzetet, felkéri a bizottságot a nemzeti ellenállás erősítése céljából, az esetleg felfüggesztett tisztviselők fizetéséről gondoskodni. Két meritalis javaslat volt előterjesztve. Egyikben Ugron Zoltán birtokos javasolja az udvarhelymegyei pénzüszintézeti hitelt nyitani a 45-ös bizottság szavatossága mellett, mely módozatot egyetlen biztos és gyors eszköznek ismer. Pártolólá szólnak fel Dr Damokos Andor alispán, Dr Válcik Ferenc tiszti ügyész, Orosz Lajos birtokos és Szabó István birtokos. Másik javaslatot Dr Gyarmathy Dezső birtokos teszi, ki egyoldalunak és fölöslegesnek tartja a pénzüszintézetekhez fordulni, mert nézete szerint az állami adó 25 százaléka a tisztviselők egy évi fizetését fedezi, ezen adó befizetésére bizonyosan szivesen vállalkozik majd minden adófizető polgár, mert ezáltal megmenekszik terhének egyik részétől. De önértesebb is a nemzeti küzdelembe bevonni minden adófizető polgárt, mert a székelység a jogok kivívásánál mindig a küzdelem első sorában volt.

Dr Mezey Ödön javasolja, hogy fogadják el úgy az Ugron Zoltán, mint a Gyarmathy javaslatát. Többek hozzá szólása után az elnök határozatilag kimondja, hogy „a 45-ös intézőbizottság” egyetemleges szavatossága mellett az Udvarhelymegyei Takarékpénztárnál egyelőre 40,000 K folyó számla hitelt nyitattak; egyidejűleg felhívást intéznek a megye adófizető polgáraihoz, hogy évi adója 25 százalékának megfelelő összegét, akár közvetlen, akár az előljárásság útján közvetve az Udvarhelymegyei Takarékpénztárhoz fizesse be, mely összeget nyugtázva és javára elkönyvelve fogják kezelni. Ez összegből fogja a bizottság a nemzeti küzdelemhez esetleg szükséges összegeket folyósítani. De egyúttal az országos koalíciós bizottság határozata alapján ígéretet tesz, hogy a küzdelem bevégezése után, az így felhasznált összegeket megtéríteti, illetve az adó összegbe betudatja.

A 45-ös intéző bizottság az ügyek előkészítésére és a határozatok végrehajtására kiküld egy szűkebb körű bizottságot, melynek az elnök, jegyző és tisztiügyészen kívül tagjai: Dr Nagy Samu, Orosz Lajos, Ugron Zoltán és Dr Gyarmathy Dezső.

Jövő ülés határidejéül szeptember 9-én délután 4 órát tűzik ki.

A 45-ös intéző-bizottság az alábbi kötelező nyilatkozat elfogadását kérte az Udvarhelyvármegyei Takarékpénztártól:

Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottságának alulírott tagjai azon szilárd eltökéléssel, hogy a jeleni alkotmányellenes kormányzat részéről, a velünk együttérző és alkotmányos szabadságunkért küzdő vármegyei tisztikart érhető üldözésekért kárpótlást fogjuk nyújtani, ezen elhatározzuk, hogy azon tisztviselőnek, kit politikai magatartása, vagy az országgyűlés többsége által elfogadott, Bánffy-féle határozat keretében mozgó, alkotmányhü és törvénytisztelő ellenállása miatt, és kizárólag csak ezen okból, vagy bármely más mondvasínált ürügy alatt, hivatalból felfüggesztenek, vagy elmozdítanak, a felfüggesztés tartamára, vagy azon időre, míg maga a törvényhatóság megfelelő kárpótlást adhat, a jeleni állásának megfelelő javadalmazást, illetve a szükséges pótlást sajátunkból fogjuk nyújtani s az így kifizetett összeg visszatérítését csak akkor és az esetben fogjuk magától a tisztviselőtől követelni, ha és a mikor állásába visszahelyeztetik és letartott fizetését visszakapja.

Ezen itt önként, saját kezdeményezésünkre minden felkérés nélkül elvállalt kötelezettségünkért a tisztviselőkkal, esetleg az ezt közvetítő hitelintézettel szemben egyetemleges fizetési kötelezettséget vállalunk. A fentiekben leírt célunk elérhetése érdekében tisztelettel megkeressük az Udvarhelymegyei Takarékpénztár részvénytársaság igazgatóságát az iránt, hogy az alulírtak egyetemleges fizetési kötelezettsége mellett egyelőre 40000 koronáig terjedő folyószámla hitelt a lehető legolcsóbb kamattal mellett rendelkezésünkre bocsájtani sziveskedjék. Ezen hitelösszeg erejéig terjedő utalványozásra a vármegye alispánját és tiszti főügyészt feljogosítjuk, s egyszersmind felhatalmazzuk a megkeresett pénzüszintézet igazgatóságát, hogy nevezettek utalványára szabályszerű nyugta ellenében fizetéseket teljesítsen. A kölcsönző pénzüszintézettel szemben egyetemleges fizetési kötelezettséget vállalunk ugyan, de egymásközt a fizetendő összegért egyenlő részekben leszünk felelősek. Az alulírottakon kívül a vármegye közönsége aláírások útján meghatározott fix, egymástól független összegek erejéig vállal kezességet és felelősséget, s az így begyűlő összeg az alulírottak által vállalt kötelezettségek könnyítésére a felvett kölcsöntörlesztésekre fog fordíttatni. Az önkéntes adózásokból így befolyó összeg szintén ezen tartozás részbeni törlesztésére használható fel.

Az esetre, ha ily nemű fizetések eszközlése szükségessé válna, az utalványozók kötelesek gondoskodni, hogy a fizetések kiadása alkalmával mindaz levonassék, a mi a rendes illetmények kiadása alkalmával levonni szokott. (Igy pl. adók, nyug-

dij alaphoz való hozzájárulások, a hitelezők javára szóló letiltásoknak megfelelő összegek stb). Az így begyűlt pénz letétele lenne a hitelező pénzintézetnél gyümölcsözőleg kezelve és a törvényes állapot helyre álltával rendeltetési helyére juttatva.

Kijelentjük, hogy a vármegye jeleni alispánját és tisztii főügyészét ösmerjük el utalványozó hatóságnak az esetre is, ha a már leirt okokból állásukból felfüggesztetnének. Feljogosítjuk végül Ugron Zoltán és Orosz Lajos urakat, hogy az utalványozási jognak mikénti, s különösen a mi intentioinknak megfelelő gyakorlása felett ellenőrzést gyakoroljanak, s a megszavazandó hitelből a felfüggesztett, vagy állásától elmozdított tisztviselő részére az első ízbeni utalványozás csakis az ő hozzájárulásukkal történhetik.

Kelt Székelyudvarhely, 1905. július 1-én.

Dinasztia és nemzet.

III.

(Folytatás.)

Alkotmányunk megint belekerült abba a sirba, melyet a dinasztia és tanácsosai ástak neki. Alig, hogy Thugut napja leáldozott, feltűnt Metternich herceg, kinek nevéhez a gyalázatok, gazságok egész láncolata fűződik. És ez ember 36 évig sanyargatta Ausztriát ép úgy, mint Magyarországot. Soha ember oly korlátlan hatalommal nem kormánykodott, mint a büszke Metternich. Mellőzve lett minden törvény, a megyék ellenállását megtörendő, királyi biztosokat nevezett ki, a törvénytelen rendeleteket karhatalommal hajtották végre, s már-már úgy volt, hogy a nemzet kintzójának, Ausztriának karjaiba dől megsemmisülten. De volt egy kis csapat, magyar íróink és költőink, kik a nemzetet ébresztgetni kezdték, nehogy elmerüljön lethargikus álmában.

A nemzeti irodalom volt az ébresztője a nemzeti szellemnek, neki köszönhetjük, hogy a zsarnokság nem tudott rajtunk diadalmaskodni. És a magyar nemzet követte is az ébresztő szót és ellenállhatatlan erővel követelte vissza elrabolt alkotmányát. Ismerjük jól az akkori szel-

lemi vezéreket Kazinczyt, Csokonait, Kisfaludyt, Czuczort, Vörösmartyt, mindezek a nagy férfiak vitték győzelemre nemzeti ügyünket. Az országnak ellentállása s bátor összetartása megbuktatta az alkotmányellenes pártot. 1825-ben megnyílt végre az országgyűlés, mely alkalmával megint mindent ígért, ami egy nemzet javára szolgálna. S talán minden jóra fordult volna, ha 1835-ben meg nem hal Ferenc király.

Utódja V. Ferdinánd gyermekes kedélyű és gyenge tehetségű ember volt, kit Metternich teljesen mellőzött, s az ő idejében hatalmasodott el a kamarilla hatalma oly nagyon, hogy az felelőssé vált. Sajnos, több magyar ember akadt, kik a kamarilla alárendelt expediensei lettek. Ilyen volt a hazafiatlan Pálffy Fiedel kancellár, ki az ifjuság vezetői közül Lovassy Lászlót elfogatta és 10 évi várfogságra ítélte, továbbá Wesselényi Miklós bárót, az ellenzék legkiválóbb szellemét Kossuth Lajost börtönre vetette. A nemzet jobbjai ezt nem nézték ölle dugott kézzel, hanem a reform párt vezérei: Deák Ferenc, Klauzál, Eötvös báró és Teleky László oly erélyvel léptek fel, hogy a kormány lépésről-lépésre volt kénytelen engedni.

Deák Ferencnek a reformpárt vezérének fellépése oly határozott, oly energikus volt, hogy a kormány folyton engedett, ekkor mondtak ki, hogy az országos és magánügyekben a hivatalos nyelv a magyar, a nemzet is magyarul írjon királyához. Az ellenzék lapja a „Pesti Hírlap“, melyet 1841. óta Kossuth Lajos szerkesztett, terjesztette a hazafias elveket. Széchenyi István gróf pedig társadalmi téren iparkodott fellendíteni hazánk jólétét. Az 1848-iki februáriusi forradalom Bécsben Metternich bukását idézte elő. Ekkor a dinasztia jónak látta a magyar nemzet jogos kívánságait teljesíteni. V. Ferdinánd király 1848. április 7-én kinevezte Batthyányi Lajost miniszterelnöknek. A nemzet boldog volt.

A mohácsi vész óta volt az első lelektetvétele, sőt az akkori külföldi államformák mintájára független, felelős miniszteriumot kapott az ország. De sajnos, ez örömet nem sokáig élvezhette a nemzet, mivel az osztrák kamarilla és Magyarországnak állandó ellenségei nem jó szemmel nézték a nemzetnek szabadságát. Mert csak úgy lehet a Habsburg dinasztia erős és hatalmas (bécsi évszázados felfogás szerint), ha Magyarország mesterségesen gyöngített és ki lesz szipolyozva, jogaitól megfosztva. Ők nem ismerik azt a régi életigazságot, hogy „épségben az erő és egyetértés“, vagyis ép, erős nemzet jobb támasza mindig a dinasztianak, mint egy elgyöngített, enervált, kihasznált tartomány. A dinasztia csak ott vethetik meg tartósan a lábukat, ahol erős népet bírnak alattvalóknak s egyetértésben élnek velük, sönző, autokratikus céljaikra ki nem használják őket.

Aból a téves felfogásból kiindulva, hogy a fákknak nem szabad az égi nyulniok, ad normem: a magyar nemzetnek nem szabad tartósan élveznie szabadságát, ebből kiindulva a bécsi kamarilla már megbánta, hogy az uralkodó oly „könnyűszerrel“ adott alkotmányt a nemzetnek. Nyíltan nem mert a bécsi kamarilla eleintén fellépni, hanem szövetségeket keresett a horvátokban, szerbekben és oláhokban. Ezeket felbujtván, a nemzetet belekergette az önvédelmi harcba. Alkotmányunk megvédésére nem hogy nem tett semmit, sőt titokban minden eszközzel dolgozott ellene. Mikor pedig a nemzet jogait erélyesen követelte, fegyveres erővel akart minket leigázni. Van-e, aki nem ismerne az 1848-49-iki szabadságharcot, ennek minden mozzanatát? Van-e valaki, aki ne tudná, hogy a kivert, kiebrudalt hitvány osztrák katonaság megfutamodása után az osztrák hatalom ahhoz az aljas eszközhöz fordult, hogy az oroszot hívja segítségül? Ismerjük jól, tudjuk mi-

ként fojtották vérbe szabadságunkat, s miként diadalmaskodott az árulás és gazság fölöttünk. S azt is tudjuk, hogy az önkény szabadabban dolgozhatnék, lemondatták V. Ferdinándot s utódjául egy fiatal 18 éves ifjút, Ferenc József főherceget ültették az osztrák császári trónra.

(Folyt. köv.) K. Mártonffy Imre.

A politikai helyzetről.

Hazug alapok.

Érdekesen nyilatkozott Kossuth Ferenc, pártunk elnöke a válság elhúzódásának okáról. Szerinte nem a magyar vezényleti nyelv az akadály, hanem első sorban: „A király egyáltalán nem hajlandó elismerni a parlamentáris sarkkövét: a többségi elvet. A király nem ismeri a 67-iki kiegyezésről szóló magyar törvényeket, csupán azokat ismeri, melyeket a kiegyezés tárgyában osztrák részről hoztak, holott az osztrák törvény a Magyarország és Ausztria közötti viszonyt mint egy-egy államisággal bíró állam két fele közötti viszonyt tünteti fel, melyek nem mint független államok állanak egymással szemben.“

Tehát a király nem ismeri el a többségi elvet. Elősméri, hogy egy többség kormányozzon, hisz mindig többséggel uralkodott, de annak a többségnek az uralkodó akaratához kell simulnia, és nincs többségi elv, ha a többség saját akaratát szerint akar kormányozni. Az osztrák törvények szerint akarja a mindig független országunkat kormányozni, mert sohasem akadt 38 évi uralkodása alatt olyan ember, aki felvilágosította volna az uralkodót, hogy hazánk történelmi multtal bíró ország, Ausztriának nem alárendelt tartománya, hanem vele egyenjogu és ha sok minden is veszett el Mohácsnál, mert gyengeségünk és viszálykodásunk folytán a Habsburgokat trónra ültették, de az országot nem tekintheti családi vagyonnak, amint tekintették az ausztriai tartományokat.

A „SZÉKELY-UDVARHELY“ TÁRCÁJA

Deák Ferenc egy kiadatlan levele.

A „Székely-Udvarhely“ eredeti tárcája.

Eötvös Károly nemrégiben részletesen elbeszélte — hallomás után — hogyan támadták meg és fosztogatták ki Deákot zalai szegény legények. Eötvös Károly hallomásból beszélt el és színezte ki ezt az esetet, most azonban napvilágra került Deák sajátkezű levele, melyben ezt a históriát Keménynek megírta. A levelet a Nemzeti Múzeum kéziratárból — pompás facsimilében — a Nagy Képes Világtörténet adta ki, 229-ik füzetében. A levél egész terjedelmében itt következik:

P.-Szt.-Lászlón, 1863. május 24.

Kedves barátom!

Tegnap este kilenc óra tájban sógorom távollétében, ki egyik távollabbi majorjába ment s még nem tért haza, négy rabló jött sógorom házára. Még az ajtók nem voltak zárva, a rablók a cselédeket összeszedték s fegyveres kézzel őrizték a cselédszobában. Kettő közülök bejön azon szobába, hol én olvastam és azt hitték, én vagyok a háziur; s puskát emelvén reám, azt kérdezték tőlem: ki vagyok, fenyegettek, hogy ha igazat nem mondok, tüstént ke-

resztlőnek. Én mondtam: fenyegetésre nincs szükség, nincs okom tagadni nevemet, én Deák Ferenc vagyok, sógora a háziurnak s látogatásban vagyok nála, erre kezdetben nem hitték s a szobaleánytól hasonló fenyegetés mellett kérdezték, hogy én ki vagyok s mikor az ugyanazt mondotta, nekem azt mondták, no az ur ne féljen semmitől.

Ez alatt sógorom semmit nem sejtve megérkezett. Őt is fegyver között ugyanazon szobába kísérték, melyben én voltam és felszólították, hogy egész életbeli keresményét adja át nekik. Ő előadta készpénzét, de ezzel a rablók meg nem elégedtek s elsőbbsen fenyegetésekkel akarták sógoromat kényszeríteni, hogy több pénzt adjon elő. Azután ütni kezdték egy vasbéllyeggel, melyet a kamarában találtak, vállára és kezeire, melyeket összekötöztek és mellére négyet ütöttek. Ismételve szólítottam őket, ne kiozzák szegény öreget, hiszen ha volna még pénze, azt bizonyosan előadná, inkább mintsem kínzásoknak kitégye magát. Tölem semmit sem kértek, azt sem kérdezték, van-e pénzem. Én azonban azt mondtam nekik, mivel mindig azt emlegették, hogy

nekik az a pénz, mit sógorom előadott, nem elég, én, kitől pénzt nem kértek, kitől mint vendégtől nem is igen vártak pénzt, ime átadom nekik pénzem 220 forintot, de sógoromat ne bántás. A rabló azt monda, hol van tehát pénzem és elkísért fegyveresen a magam szobájába s midőn a pénzt átadtam neki és arra szólítottam fel, hogy borát, gyapjútát még el nem adta, gabonájának ára elkelt a gazdaságra és adóra, több pénze tehát nem is lehet, mint a mit előadott. No az ur derék ember, kedveért megteszek, mit lehet. Elmonda, hogy ötlet Hajnal Jánosnak híjják s kértem, adja szavát, hogy sógoromat nem bántja. Ő azt felelte, hogy még most szavát nem adhatja. Majd a másik szobában. A lehetőségig nyugodt hangon kapacitáltam s e pillanattól fogva sógoromat többé nem kiozta, sem meg nem ütötte. Még emlegett azért pénzt, mit sógorom szinte nem adhatott, mert nem volt. Elvittek még sógorom ezüstjét, nekem néhány ruhadarabomat, sógorom óráját s az enyémet és egy arany tollat. Mind ez másfél óráig tartott, mely idő alatt az egyik a felvont, kécsővü puskát folyvást felénk tar-

totta. Elvégezvén munkájukat, sógorom kezeit feloldották, felszólították, hogy jól szemük közé nézzünk, hogy más ártatlant s ő helyettük fel ne akasztassunk s kezdetek búcsuzni. Ekkor én azt mondtam a vezérnek: János én pénzem a nélkül, hogy kérték volna, magam átadtam, csak sógoromat ne bántás, átadtam órámat is, de ezt az órát sajnálom, mert igen kedves portékám s ha volna pénzem, szívesen visszaváltanám. Erre a rabló az órát kivette tarisznyájából s mondván: No uram, nekem ugyis van arany óráim, a pajtásomnak is van, ime vegye vissza az óráját s azt átnyújtotta. Ezután azt mondta, hogy fertály óráig a szobát el ne hagyjuk, azon kocsin, melyen sógorom jött s melyből a lovakat az egész idő alatt nem hagyták kifogni, eltávoztak. Félóra múlva a kocsit viszaküldötték. Engem az egész idő alatt még illetlen szóval sem illeltek, a sógoromon ejtett ütések fájdalmasak voltak s daganatot okoztak, de sem csontot nem törtek, sem vérző sebet nem okoztak. Sógoromtól elvittek 800 forintot és asztali ezüstjét, tőlem 220 forintot. Csak elmentelük után vettem észre, hogy az arany tollat is elvittek, melyet

Szeptember 15.

Szerencsétlen országnak, szerencsétlen uralkodója. Általános hiba, hogy az uralkodókat hizelgők raja veszi körül és e torz alakok oly személyes és költött tulajdonságokat fedeznek fel, hogy igen könnyen összetévesztik, legalább is a kisebb foku görög istenekkel. A történelem sok ilyen csodabogarat tüntet fel. Korunkban a fejlődött társadalmi viszonyok, közlekedési eszközök, tudományok igen sok eszéles uralkodóval megismertetik a valót. Sajátságos, hazánk uralkodóját oly annyira el tudták zárni a hizelgő hadak a nagy világtól, mint akár a Dalai Lámát. Királyunk mellett van a személye mellé rendelt miniszter, igen gyakran érintkezik hazánk minisztereivel és 38 esztendő alatt nem akadott egyetlen miniszter, ki ő Felségét figyelmeztette volna magyar államiságunkra, alkotmányunkra, jogainkra és törvényeinkre, melyekre esküt tett.

Csak így lehetséges, hogy halmás szerint az uralkodó Kristóffy általános titkos szavazati jogáról semmi tudomással sem bír, sőt attól idegenkedik, holott Kristóffy azt szeptember 15-én előterjeszteni hirdeti. Már most, hogy véli Kristóffy az általános titkos szavazás tervét keresztül vinni, ha az uralkodó nem hajlandó sem az önálló vámterületet, sem magyar hadsereget, sőt legkevésbé az általános titkos szavazati jogot megadni, a koalíciós ellenzék, a nemzet zöme pedig nem hajlandó az általános titkos szavazás, az önálló vámterület és magyar hadsereg ügyének kikapcsolásával keresztül engedni. Kristóffy, de hogy akar ilyet, nem akar semmit egyebet, mint a nemzetközi szocialisták segítségével zavart, sőt többet, a nemzetet forradalomba vinni. Azért invitálják a tájékoztatlanokat szeptember 15-re, a tanácskozni és az alkotmányellenes kormányt vád alá helyezni akaró parlament elé. Zavart akar, hogy alkalmat szerezzen

előbb visszadobtak ugyszintén, hogy viselőruháimból is vittek el néhány darabot. Nagy erőmegfeszítésbe került, míg félórátig külsőleg megtartottam a nyugodtságot, melynek egyedül köszönhetem, hogy némi hatással voltak reájuk szavaim s a szegény öreg ságom további kizásának nem volt kitéve.

Ezeket azért írom meg, hogy ha talán tulzott, vagy alaptalan tudósításokat kapnál, rectificálhasd azokat s levelem után közölhesd a dolog lényegét. Ne használj saját soraimat, de használhatod azok tartalmát. Sőt goromnak sincs hála Istennek egészségi buja.

Isten áldjon kedves Zsigám.

Hű barátod
Deák Ferenc.

A nagy vállalatnak, mely Nagy Képes Világtörténet címen 21 kötetre megy, most a 229. kötet jelent meg, mely már az utolsó, a XII. kötet anyagának egy részét hozza. Egy kötet ára diszkótésben 16 K, egy igen vaskos és a szövegképek mellett számos műmelléklettel is díszített füzetnek az ára 60 fillér. Kapható és megrendelhető Betegh Pál és Társa könyvkereskedésében Székelyudvarhely.

a lázongó népre rálóvetni és ily címen az országházat elosztani, az alkotmányt felfüggeszteni. Habsburg politika, melyet nem egyet ismer történelmünk. De veszélyes játék, mert a félrevezetett népek, ha a szeme kinyílik, vajjon Kiristóffy és társai nem jutnak-e a Latur, avagy a Lambergh sorsára.

„Székelyek és oláhok.”

Lapunk két utóbbi számában Sándor István gör. kath. esperes tollából olyan cikk jelent meg, mely a lap irányával homlokegyenest ellenkezik; de helyet adtunk, hogy általuk bizonyítsuk be a K. Mártonffybarátunk által irt vezércikk elveinek igazságát. Mártonffy feljajdul, hogy mily vétkesen elnéző a magyar, mennyire elgyengült és vesztett ellenálló képességéből a székely, óva int az oláh invázióra, mert félti nemzetünket a szívós és kevés igényű oláhtól, félti nemzetünket, hogy elorozz tőlünk mindent e velünk összekeveredett faj és fél, hogy igen könnyen uggyárunk, mint egyik ős nemzetségünk, a kultura legrégebbi népe: a sumirok, Babilonia régi urai, kiktől a semíták nem fegyverrel hódították el a birodalmukat, hanem a szó szoros értelmében kitarták. És mit tesz Sándor István esperes ur, érvel Mártonffy mellett, bár az ellenkezőt akarja. Mártonffy a vallási vitán fölül emelkedik, ő a görög katolikusokat és egyesületeket nem támadja, ő csak a magyar állam fenhatóságát el nem ismerő, ócsárló, az ellen bujtogató oláhról emlékezik meg. Sándor István esperes pedig, e régi székely családból való, de gör. kath. vallású, védelmére kel az állambontó oláhnak, mintegy bizonyítva, hogy az oláh befolyás mennyire meg tudja méltelyezni a velők kapcsolatban álló székelyt is, akire tiszteletre méltó egyénisége mellett is, akarata ellenére, ragadt az oláh természetből. El akarja tőlünk sajátítani Hunyadi Jánost, Oláh Miklóst és a tizenhárom aradi vértanúkat egykét, ép úgy, a mint elsajátították tőlünk az oláhok Sándor István urat.

Korunk egyik alapos hibája: a nagyozolás. Erdélyi oláhjainkat is eltele ez a betegség, ők erőnek erejével Kogalniceán történetírójuk mérész fantáziájával megirt kuforrásból szeretik meríteni érveiket. Ez és az ennek alapján megirt történelmi munkájukból szeretik eredetüket kimutatni, mert leginkább megfelelő nemzeti büszkeségüknek.

En lapunk legközelebbi számában és következőleg ki fogom mutatni Benkő, Sulzer, Engel, Roesler Róbert, Jung Gyula, Tomaszek Vilmos, Diez nyomán, hogy az oláh honnan származik és honnan vette nevét és miként jött be, jobban mondva szivárgott be hazánkba és erősödött meg a mi gyengeségünk révén, mert szükségesnek tartom, hogy székely testvéreim megismerjék, de ismerje Sándor István ur is, egyidejűleg kimutatom a székelyek eredetét is, mert nem tűrjük, hogy magát székelynek valló tanult ember oly kicsinylőleg nyilatkozzék a székelyekről, mint az esperes ur. Mártonffy barátunkkal vállaltva beállunk felöltöttek oktatójának, mert nem szívleljük azt a történelmi érzéketlenséget és járatlanságot, melyet az esperes ur elárult. Gy. D.

Minta-méhes a Székelyföldön — székelyek nélkül.

E cím alatt megirtuk a »Székely-Udvarhely« egyik közelebbi számában, hogy a Székelyföld számára felállítandó minta-méhes, csakis Székelyudvarhelyt létesíthető, ha azt akarják, hogy felszeg intézményt ne csináljanak nekünk — a Székelyföld közvetlen érdekkörén kívül eső helyen.

Ezt pedig nem vitatkozás kedvéért állítottuk és tartjuk fenn jövőre is. Nem, mert elvitatni nem lehet, hogy Székelyudvarhely a Székelyföld központja, melyet egyetlen, a Székelyföld összességének érdekeit szolgáló hivatott intézménynél sem szabad figyelmen kívül hagyni.

Ezzel kapcsolatosan említjük meg, hogy — mint esikszereidai tudósítónk írja — a székely méhészeti iskola ügyében a ditrói gazdasági egyesület mult hó 22-én ismételt fölterjesztést tett a földmívelésügyi miniszteriumhoz, amelyben szintén óvást emel az ellen, hogy a minta-méhes idegen emberrel az élén és Marosvásárhelyre tegyék s egyenesen kívánja az egyesület, hogy az Székelyudvarhelyre helyeztessék.

Kérelmét okvetlenül figyelembe veendő és okos észszel sehogy sem mellőzhető módon okadatolja:

1. Marosvásárhely messze esik a Székelyföld zömétől, egészen a szélen a Székelyföldnek s ott a mezőségi oláhok és a szászok vennék hasznát. Olyan messze tanulmányozásra nem zárandokol a székely.

2. Marosvásárhely dinnyetermelő mezősége meleg égálg alatt fekszik s ott a meleg vidéknek megfelelő gyakorlati méhészet folytatható csak, aminek hasznát nem venné a hűvös égálg alatt lakó székelység, hanem csupán Marosvásárhely kis környékével s az oláhoknak válnék javára, mint a vasút, melytől a nemzetfenntartó székelységet a lelketlen kormányférfiak annak idején megfosztották.

3. Az idegenből ide tett szaknarral cél nem érhető el, mert az meleg vidéken lakik, alföldi emberek valamennyien, ott a meleg vidéken szerezték ismereteiket s ez ismeret beválik a mezőségen és Erdély más részén, valamint Marosvásárhelyen, de a sajátosan hűvös Székelyföld népének semmit sem ér, mert a hűvös vidékre más méhészeti ismeretek kellene. Tehát a székelységet ezen intézkedéssel nem segítenék föl, hanem épen lehetlenné tennék évek hosszú sorára a székely méhészet föllendítését.

Együttal a ditrói gazdasági egyesület kérte, hogy a székely méhészeti iskolának Székelyudvarhelyre felállításával feltétlenül s minden egyéb személyi kombináció kizárásával Józsa Sándor ditrói ig. tanító neveztesse ki a méhészeti iskola szaktanitójának, mert a Székelyföldön széles körben ismeretes, hogy ő kísérleteivel már egészen megálapította, miként kell méhészkedni a székely Szibériában, hogy biztos legyen a siker.

Ez az ismeret készen áll s így ostobaság, nemzeti kár lenne közkinccsá nem tenni, és ehelyett a kísérletezésekkel időt vesztegetni s azzal az intézmény sikerét kockáztatni. Hiszen épen az volt egyik reményt keltő alapja a rengeteg sok kérelmezésnek a székely méhészeti iskola érdekében, hogy ez a felismert, meglevő tudás az egész székely nép köztulajdonába mehesen át. Ez pedig nélkülözhetetlen s Józsa Sándorra épen ezért a székelységnek szüksége van, mert ily értékes és ámbícióval teljes ismeret csak évek hosszú során lehetne elérhető. Tudásának értékét az is

nélkülözhetetlenné teszi, hogy a meleg égálgú vidékekre találó méhészkedést is ismeri.

4. A székely méhészeti iskola állitassék fel tehát új költséggel az állam által, mert a más vidékről áthelyezett tanárral az állam csak látszólagos megtakarítást tehetne, de a nemzeti károsodás kiszámíthatatlan volna. Azzal a székely méhészetnek és székely népnek semmit sem használna. Míg ha új költséggel, a kipróbált székely szakemberrel az élén és Székelyudvarhelyre állitattik föl a méhészeti iskola, akkor a nép rövid idő alatt megtanulja a méhészkedést s így jövedelemhez jutván, képes lesz adóját megfizetni, a melyet most roppant sok polgárnál kénytelen az állam leírni, mint felhajthatatlant.

Az egész székelység bizalma kíséri Józsa Sándort s így természetes szükséglet az ő kinevezése.

Ha még ehhez hozzá tesszük, hogy a Sepsiszentgyörgyön tartott székely kongresszus is a méhészeti iskola felállítására Székelyudvarhelyt, mint a Székelyföld földrajzi központját jelölte meg egyhangulag kimondott határozattal, kétségünk sem lehet, hogy itt állitják fel azt.

JEGYZETEK.

Székely Társaság. Ilyen című egyesület is kellene legyen — s ha jól emlékezünk volt is — városunkban. Ugy tudjuk, hogy a marosvásárhelyiek megalakították — nekünk. Azóta ritkán esett szó róla. Egyetlen életre való dolgot sem láttunk keze alól kikerülni. Nem tudjuk, vajjon a »vezetők«-ben, vagy a vezetendőkben van-e hiba? Annyi bizonyos, hogy Székelyudvarhelyt a fönt nevezett című Társaság nem él, Alapszabályai azonban vannak, még pedig — *kinyomtatva*. Ezutóbbiról a titkár ur bizonyára gondoskodott, hiszen mestersége! Mi ugyan még ezt sem láttuk! . . .

Székely kongresszus. Ha jól értettük, a Székely Társaságok Szövetsége évi közgyűléseivel a csikustsnádi székely kongresszus határozatait akarja folytonos felszinen tartani. Ezekből kifolyólag egy minden évben megújuló székely kongresszust tart a székely vármegyék városaiban. Most Sepsiszentgyörgyön volt ilyen közgyűlés. A »Székely-Udvarhely« hetekkel előbb jelezte és a tárgysorozatot is ismertette hasábjain. Tehát vármegyénkben mindenkinek tudomása volt róla, akiket illet. Mondják, hogy erősen várták az augusztus 22-én tartott közgyűlést a »Székelyudvarhelyi Székely Társaság« képviselőit. Náluk nélkül a gyűlést sem akarták megkezdeni. Azonban — sajnos — hiába várták. Szégyeljük kimondani, hogy — egy lélek sem volt jelen Székelyudvarhelyről . . .

Székelyföldi központ. Folyton azt hangoztatja a »Székely-Udvarhely«, hogy Udvarhelyvármegyét, mint a Székelyföld központját, nem lehet azért mellőzni, amiért a tisztséget viselők várakozási állapotukban semmi hangot sem adnak közintézményeink éléről. Nem lehet mellőzni, mert a szükség sokkal nagyobb, a szegénység, nyomoruság az összes

székely vármegyék között itt a legérezhetőbb. Mi nem vagyunk ellensége egyetlen székely vármegyének s így a szomszéd Maros-tordának sem. Sőt Kossuth Ferenc elvét hirdetjük és valljuk, hogy: „Mind az, ami ébren tartja a székelységet az érdeklődést, rokonszenvre és támogatásra érdemes. Viszont azonban elvárjuk egy a kormánytól, mint az egész székelység ügyeit szíven viselő miniszteri kirendeltségtől, hogy Udvarhelyvármegyét, mint vagyoni tekintetben a legszegényebbet, az ötlet megillető intézményekben részesítse. Udvarhelyvármegye a Székelyföld földrajzi központja s ha csakugyan az egész és kiválóan az összes székelység érdekében mindnyájunk hasznára való, minden vármegyének egyenlően alkalmas intézményeket akarnak létesíteni a Székelyföld részére, józan és ép észszel azokat nem a periferiára, hanem az összes vármegyéknek leginkább hozzáférhető Székelyudvarhely központba kell elhelyezni.

KÜLÖNFÉLÉK.

Közéiskolai hírek A vallás-és közoktatásügyi miniszterium ügyvezetője Vörösi Béla lugosi állami főgimnáziumi h. tanárt a helybeli áll. főreáliskolához Pázmány József helyébe a latin nyelv rendkívüli tanárának nevezte ki. Nosz Gusztáv Aradra áthelyezett tanárt pedig visszahelyezte a helybeli áll. főreáliskolához az eddigi rendes tanári állásába. Hann Károly rendes tanár megfélévi szabadságra megy és helyében Király László most át helyezett tanár marad.

Felhívás az adózó polgársághoz. Udvarhelyvármegye 45-ös intéző bizottsága — a törvényhatósági bizottság korábbi határozatának megfelelőleg — kimondta, hogy a vármegyéhez tartozó összes közigazgatási tisztviselőket, kiket az alkotmányellenes kormány hazafias magatartásuk miatt felfüggeszt és így fizetésüket beszünteti, kárpótolni fogja. A 45-ös intéző bizottság egyelőre 40.000 korona folyóvá tételét határozta el s azért jóállást vállal. Azonban mindenkinek lehetővé kívánja tenni, hogy résztvegyen azon történelmi nevezetességű nemzeti küzdelemben, melyet Magyarország most megvívni kénytelen a haza becsülete érdekében. Lapunk első helyén közöljük tehát a „45-ös intéző bizottság felhívását, melyet Dr Gyarmathy Dezső földbirtokos, a „Székely-Udvarhely“ főszerkesztője irt meg. Ajánljuk a hazafias udvarhelyvármegyei adófizető polgárság méltó figyelmébe.

A főispán lakása — kiadó. Hollaky Arthur főispán felmondotta lakását és az október 1-től kiadó. Ezt hirdeti mai számunk hirdetés rovataiban Gotthard János polgármester, a városi tanács nevében. P. Kristoffy belügynök ur pedig nyakra-főre keresi a főispánokat. Ha talál — küldhet immár hozzánk is császári megbízottat. Az sem változtat többet vármegyénk sorsán... Hogy pedig jelenlegi főispánunk Hollaki ezután hol lakik(k), azt igazán nem tudjuk. De valószínű, hogy fekete-sárga gondolkozását a császári kamarilla megbecsüli és elszólitja Wienbe — udvari lakójának, vagy osztrák beámernek...

Értesítés. A helybeli alsófoku ipar-és kereskedelmi iskolában a tanoncok beiratkozása szeptember

8-10-ig, péntek, szombat és vasárnap délután 2-6 óráig történik. Próbaidős tanoncok is kötelesek beiratkozni. Közzé teszi az igazgatóság.

Trefás estély. A helybeli polgári önképző és segélyező egyesület az augusztus 13-ról elmaradt népi ünnepélyének kárpótlásául folyó hó 24-én, a Budapest-szálló színháztermében trefás-estélyt rendez. Ezen élvezetesnek ígérkező mulatságra már most felhívjuk az érdeklődő közönség figyelmét.

Állatkiállítás Homoródoklándon. Folyó évi október hó első napjaiban Homoródoklándon állatkiállítás lesz. Bővebb tájékozást lapunk jövő számában adunk.

A gyümölcsről. Érdekes és sokban megszivvelésre méltó cikkel közöl egy szaklap a gyümölcsről illetve a gyümölcsévről. Vegyi vizsgálat kiderítette, hogy a gyümölcs, mint eledel az éhséget csillapítja ugyan, de rendes táplálkozásra teljességgel nem való. Ahoz hogy az emberi szervezet a test napenkénti táplálására szükséges fehérnyét és szénhidrátot elegendő mennyiségben megkapja, napenként husz kiló gyümölcsöt kellene megenni, a mivel azonban 18 liter folyadék is kerül a szervezetbe. Már pedig ezt huzamosabb ideig az ember ki nem bírja. A gyümölcs inkább csemegének való mint tápláléknak és aki szereti az egészséget, jól teszi, ha okosan és vigyázva él vele. Nem lehet eléggé ajánlani az embereknél, hogy a gyümölcsöt, ha csak lehet, meghámozva egyék. A gyümölcs héja, akárhogy megmossuk is, tele van ártó baktériummal, amely szorosan odatapad, sőt bele-furja magát, úgy hogy csak a gyümölcshejjal együtt lehet eltávolítani. A gyümölcs kemény magvat sohasem szabad lenyelni. Statistika bizonyítja, hogy a belek megbetegedésének jelentős része lenyelt gyümölcsmagból származott. A mi meg az a kérdés illeti, hogyan egészségesebb a gyümölcs: nyersen vagy főzve, a cikk a főtgyümölcsöt ajánlja inkább, mert a yers nehezebben emészthető és a szervezet ellenálló erejét gyöngíti, főként némely ragadós nyavalyával, mint például a tifusszal és a kolerával szemben.

Oktatás. Kertész Albertné F. Lujza zeneszerző zongora- vagy műének-órákat ad kezdőktől a legmagasabb iskoláig. Módszere a tanításnál a fokozatos haladás, s különösen gyakorlatok által önállóságra vezetni a növendékeket. Ugyanott hegedű, francia vagy német órák is vehetők. Lakása Attila-utca 5 sz.

A tanító urak figyelmébe. Utasítás a községi iskolaszékek, valamint a községi elemi népiskolák tanítói, illetve igazgató-tanítói részére. Ára 1 K 20 f. Tanterv és Utasítás az elemi népiskola számára. Ára 3 K 50 f. Kapható és megrendelhető Betegh Pál és Tsa könyv-és tanszerkereskedésében Székelyudvarhelyt.

Megyei földrajz. Kertész Albert által irt Udvarhelyvármegye földrajza a földrajzi előfogalmakkal még kapható Betegh Pál és Társa könyvkereskedésében Székelyudvarhelyt.

SZINÉSZET.

Költöznek a színészek... Nem sok babér termett itt számukra, ezt elismerjük; egynémelyike pedig bizony meg is érdemelte volna. A közönség is oka ennek, de a direktor is. Hü-

vös ez a vidék nagyon és ezen a körülményen az igazgató ur „fiatalos heve“ legkevésbé enyhített, sőt ellenkezőleg. Mindazonáltal babért érdemel ő csupán azért a sikerült tényeért is, hogy az előkészületen levő darabok közül a „Szultán“-t, a modern operett-irodalom eme legújabb gyöngyét színre hozta. Nagy dolog volt ez, de nem is mindennapi élvezetet szerzett ezzel a közönségnek. Szerintünk ez az egotverő ambíció különösebb elismerést is érdemel. Nekünk pedig nem szándékunk fu karkodni ezzel még akkor sem, ha ilyen „fiatalos hevű“ direktor urról van is szó. De konstatálni kívánjuk e helyen azt is, hogy az előkészületen levő darabok is hasonlóképp sikerültek voltak, mint pl. az „Egyenlőség“, „Hajduk hadnagya“ stb.; régiebb keletű apróságok ezek, az tény, de mégis nem megvetendő élvezetet nyújtott volna a direktor ur, ha tényleg el is készült volna velük. Ez pedig csekély szépséghiba. Kiváló műsorának ugyszólván pièce de résistance-a szombaton került volna színre. Ugyanis ismét elragadta a „heve“ és „Bánk-bánt“ hirdette a színpadokon. Rögtön tisztában voltunk azzal, hogy ez egy rossz vicc csupán a különben igen tisztelt igazgató urtól. Igazunk is volt, mert a nagyra törő hév csakhamar lelohadt egészen a „Lumpácius“-ig. Ennek okát annak tulajdonítjuk, hogy ezzel sem készült el. Mindezekért a bokros érdemekért és plátói élvezetért, melyet a direktor ur nyújtott, kedves kötelességünknek ismerjük, hogy bucsuzólj imé mi is egy babérkoszorút fonjunk a számára, ha nem is egy fájdalmas propemtikon kíséretében, és a — fejére nyomtuk, e bucsuzatát azonban a közönség véleményéből szedjük hozzá.

Ez az, amit mi adhatunk.
Tu l'as voulu... N-i.

LEGUJABB.

A király súlyos beteg.

A király a déltiroli hadgyakorlatok alkalmával meghűlt és súlyos betegségbe esett. Orvosai tanácsára a király most ágyban fekszik.

Kossuth Budapesten.

Kossuth Ferenc pénteken d. u. a fővárosba érkezett és a jövő hétre a vezérőlbizottságot ülésre hivta össze.

Uj földmivelési miniszter.

A K. F. U. értesülése szerint György Endre földmiv. ügyvezető kényelmetlenül érzi magát Fejérváry társaságában s szabadulni akar a mai viszonyok között rokonszenvesnek épp nem mondható miniszterségtől.

Most már végleg határozott s szeptember 15-én visszavonhatatlanul beadja lemondását.

Utódjául hiteles forrásból eredő hír szerint, Fejérváry Feilitsch Arthur szemelte ki, kinek már fel is ajánlotta a földmivelésügyi tárcát.

Feilitsch Arthur báró tehát, ki valószínűleg nem fog ezzel az ajánlattal szemben a passzív rezisztencia álláspontjára helyezkedni, nem sokára hozzája méltó társaságba kerül.

Közelgő kolera.

Galiciában kolerabetegedések történtek. A lakosság között óriási a riadalom.

Az oroszok öröme.

A Japánra nézve oly szegénytelen módon megkötött béke fölött a mily felháborodás van Japánban, épen annyira örvendeznek Oroszországban. A cár, midőn Withe békét jelentő táviratát megkapta, így kiáltott fel: „Hála Istennek! Végre felocsudik Oroszország“. A hirt rögtön közölte édes anyjával és feleségével, akik örömlében sirni kezdettek.

EGYHÁZI ÉLET.

Az udvarhelyi unitárius egyházkör

közgyűlését a h.almási tekintélyes egyházközségben tartotta meg. A közgyűlést a lelkészek, tanítók és világi képviselők nagyszámu jelenlétében vagyasi Daniel Lajos f. ü. gondnok lelkes beszédében nyitotta meg. A beszéd méltó volt ehez a lelkes urhoz, kinek egyházi munkás élete példaadás minden emberre. A tisztviselők számbavétele után a Kisgyörgy Sándor esperes évi jelentése következett. E szerint 12967 a lélekszám, született fia 189, leány 181, összesen 370. Meghalt 138+115=253, házasságot (egyházilag is) kötött 67 pár tisztán unitárius, 27 pár vegyes. Az egyházkör összes bevétele 1904-ben 25,623 K 43 f, kiadása 24,020 K 16 fillér volt. Az egyházközség különböző címen kezelt alapjai 112,469 K 07 fillért képviselnek, melyhez jön még a magtári alap gabanában 1676 hl. 58 l. E kör hiv. i. áldozatkésztségének — bár a mult év inséges volt — fenséges bizonyítéka a 3284 K 88 fillér értékű adományozás pénzben, munkában. A kimerítő, terjedelmes jelentésért jegyzőkönyvi elismerésben részesített a kör szereltt esperese. Váci Elek keményfalvi tanító hivatalos esküt tett. Kádár Lajos nev. ügyi b. z. tag pedig a nyári vásárnapi tanításokról tette meg jelentését, mely után templomba sereglett a közgyűlés és almási hiveink egyrésze. Pálfi Ferenc lokodi lelkész szép imája után Esai. VI. 3. alapján mondott lelkész egyházi beszédet, esperes pedig a töle megszokott szives szavakkal üdvözölte Almás közönségét. Közben a karzatról alkalmi vegyeskar ragadta lelkünket magasba, a mindezek urához. Templom után a félóra szünet eltelt, a közgyűlés előbbi kettős elnökség alatt megkezdődött. Demeter Dénes nevelésügyi biz. elnök referálta a kör tanügyét, mely a lehető magaslaton áll, mert az egyház vallás- és közoktatása jó kezekbe van letéve. Az évszáró vizsgák eredménye általánosan kitünő. Péter Sándor lelkész a pénztárról és Dávid F. emlékalpról tett jelentést, Ürmösi Károly a gyámolításról. Ez utóbbinál az uj kor egy uj diadalát üdvözölhetni; hála a szerencsés megoldásért Istennek! Kovács Imre lelkész a segélyezési bizottság jelentését terjesztette elő. A jövő évi közgyűlés Derzs egyházközségünkbe tüzetett ki. A jelen közgyűlés jegyzőkönyvi hitelesítése bizottságába kiküldettek Demeter Dénes, Tibáld J. lelkészek és Bedő J. tanító. A bezáró után, d. u. 3 órakor a papi lakon terített asztalok mellé telepedett a nagyszámu vendégsereg. Itt aztán meglegittetvén az Ur külső javaival, részünk volt lelkesebben lelkesebb toasztokban. Daniel Lajos Ferencz József püspököt, Kisgyörgy Sándor id. Daniel G és br. Horváth K főgondnokokat, Pál Ferenc Kisgyörgy S. esperest, Demeter Dénes László D. és Daniel L. egyházköri felügyelő gondnokokat, Vári Albert Pál Ferenc egyházköri jegyzőt, Gál József Demeter D. egyházköri közügyigazgatót, Kovács Imre Pálfi F. szónokot, Tarcsafalvi Albert a papságot és tanítókat, Ürmösi J. a világi és egyh. képviselőket, Péter S. az énekkart, Barabás András árvaszéki elnök Ajtai helybeli lelkészt és csa-

ládját, mint vendéglátó gazdát. És még ki tudná számon venni, hogy kik kikért emeltek szót az igazi szeretet jegyében. Igazi testvéri ölekezés volt az egész ünnepség, a melyre világi elnökünk Daniel Lajos igazi szívbéli megnyilatkozása: egy nemes szív lelkes beszéde tette rá a koronát. Mi pedig alkonyatfelben hagytuk ott a barátság hajlékát ez ohajjal: „Sok ily napot nekünk... sokat jó Istenünk!”

IPAR ÉS KERESKEDELEM.

Vasuti kabátok. A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara az érdekeltek tudomására hozza, hogy a m. kir. államvasutak igazgatósága mozdonyvezetői, fűtői és kocsirendezői személyzete részére szükségelendő mozdonyvezetői bunda bélési kabát, továbbá fűtői kabát és nadrág szállítását nyilvános pályázat útján biztosítja. Ajánlatok 1905. szept. 20-án déli 12 óráig adandók be.

Az állami tisztviselő adója ex-lex-ben. A pénzügyminiszter kimondotta, hogy az állami tisztviselők IV. osztályú kereseti adója az ex-lex tartama alatt is levonandó. Ennek a döntésnek a megokolása a következő: Az 1867. évi X. törvény cikk értelmében a költségvetési törvényen kívüli állapotban az adónak csakis végrehajtás útján való behajtása ellen van törvényes tilalom megállapítva. Az az eljárás pedig, mely szerint a királyi adóhivatalok az állami és törvényhatósági tisztviselők stb. állandó illetményei után esedékes adórészt az állandó illetmények tényleges kifizetése alkalmával levonják, nem tekinthető behajtásnak. Egyebekben, ha valakinek az adólevonás ellen aggályai vannak, úgy annak az illetményei kifizetése ellen is kell hogy aggályai legyenek, mert felhatalmazás hiányában a kormány a saját felelősségére eszközölni a kifizetést. Ha tehát valaki fizetést a törvényen kívüli állapotban föl nem veszi, önként értendő, hogy ez esetben adóját sem vonják le. E döntés értelmében tehát állami tisztviselők az adózást nem tagadhajják meg.

KÖZGAZDASÁG.

Nagyenyedi kiállítás. A nagyenyedi (okt. 2. és 3-iki) igás- és növények állatvásár tárgyában több ezer körlevelet küldött szét az enyedi kiállítás rendezője a napokban, felszólítván résztvételre úgy az összes erdélyi tenyésztőket és megbízhatóbb kereskedőket, mint minden királyhágóntulit olyan uradalmat, amely Erdélyben vásárolni szokott. Jelentkezéseket szept. 20-ig lehet beküldeni az Erdélyi Mezőgazdasági Kiállítási és Rendező Bizottsági Elnökségéhez, Nagyenyed, Vármegyeház-cimen. Komlókiállítás is lesz, a melyen való részvételre a napokban szólította fel az elnökség a termelőköt Komlóból fajtanként ¼ kg. küldendő be. Az idei őszön Sepsiszentgyörgyön és Banffyhadon is rendeznek gyümölcskiállításokat. Az enyedi kiállítás rendezője meg fogja keresni ezen kiállítások rendezőit, hogy az ott összegyűlt anyagot Nagyenyeden is mutassák be. Az eddig bejelentett tárgyak összesen körülbelül 36 kocsi rakományt tesznek ki. Eddigi bejelentők száma 87. A bejelentési határidő: szeptember 10, amely terminus után már bejelentéseket elfogadni nem lehet. A kiállítási katalógus kinyomatását a rendezőség már megkezdte és azt folyó hó 11-en le is zárja.

Politikai felelős szerkesztő:
Dr. Hinleider Fels. Ákos.
Társ-szerkesztő és laptulajdonos
Betegh Pál
Kiadja: Betegh Pál és Társa ujság-kiadó-intézete.

2949—905. szb.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

Udvarhelyvármegye székelykereszturi járásában Bordos székelyllyel megüresedett körbábai állás betöltésére midőn pályázatot nyitok, egyúttal ujabban felhívom az érdekelteket, hogy felszerelt folyamodványaitak folyó évi **szeptember hó 15-ig** annál is inkább adják be, mert a később érkezett folyamodványok figyelembe nem vétetnek.

Jövedelem: 100 korona fizetés, 40 korona lakbér, 2 korona működési díj minden egyes sziléstől, a hol 8 napon át látogatást tenni tartozik. Székelykeresztur, 1905. aug. 19.

Főszolgabíró távol:

LUKÁCSFFY,
tb. főszolgabíró.

3705—905. tkvi. sz.

HIRDETMÉNY.

Homoródszentmárton község közös telekkönyvei birtokszabályozás (arányosítás) következtében átalakítottak és ezzel egyidejűleg azokra az ingatlan jutalékokra nézve, a melyekre az 1886 évi XXIX. t.-c. és az 1889. évi XXXVII. t.-c. és az 1891. évi XVI. t.-c. a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. évi XXIX. t.-c. cikkben szabályozott eljárás a telekkönyvi bejegyzések helyesbítésével kapcsolatosan fogantatott.

Ez azzal a felhívással tételük közzé:
1. hogy mindazok, kik az 1886 évi XXIX. t.-c. 15. és 17. §-ai alapján, ide értve e szakaszoknak az 1889. évi XXXVII. t.-c. 5. és 6. §-ában és az 1891. évi XVI. t.-c. 15. §-a a pontjában foglalt kiegészítéseit is, valamint az 1889. évi XXXVIII. t.-c. 7. § a és az 1891. évi XVI. t.-c. 15. § b pontja alapján eszközölt bejegyzések vagy az 1886. évi XXIX. t.-c. 22. § a alapján történt törlések érvénytelenségét kimutadják, e végből törlései kereseüket hat hónap alatt, vagy is 1906. évi március 10. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után indított törlései kereset annak a harmadik személynek, ki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett, hátrányára nem szolgálhat,

2. hogy mindazok, kik az 1886. évi 29. t.-c. 16. és 18. §-ainak esetében, ideértve ez utóbbi szakaszoknak az 1889. évi 38. t.-c. 5. és 6. §-ában foglalt kiegészítéseit is, a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással elni kívánnak, írásbeli ellentmondásukat hat hónap alatt vagy is 1906. évi március 10. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után ellentmondásuk többé figyelembe nem vétetik,

3. hogy mindazok, kik a telekkönyv átalakítása tárgyában tett intézkedések által, nem különben azok, kik az 1. 2. pontban közölt esetekben kívül az 1892. évi XXIX. t.-c. szerinti eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogait sértve vélik, ideértve azokat is, kik a tulajdonjog arányának az 1889. 38. t.-c. 16. §-a alapján történt bejegyzését sérelmesnek tartják, e tekintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt vagy is 1906. évi március 10. napjáig bezárólag nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után az átalakításkor közbejött léves bevezetésből származó bármilyen igényeket jóhiszemű harmadik személyek irányában többé nem érvényesíthetik, az említett bejegyzéseket pedig csak a törvényrendes útján és csak az időközben

nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül tamadhatják meg.

Egyúttal figyelmeztetek mindazok a felek, kik a hitelesítő bizottságnak eredeti okiratokat adtak át, hogy a mennyiben azokhoz egy-szersmind másolatokat is csatoltak vagy ilyeneket pótlólag benyújtanak az eredetieket a telekkönyvi hatóságnál átvehetik.

Kir. járásbírótság mint telekkönyvi hatóság.

Oklánd, 1905 aug. 19.

MATHÉ,
kir. albiró.

Fizetési nehézségeket

kereskedők, gyárosok, hivatalnokok és iparosoknál bármily helyen szakember, inzolvencis jelentés nélkül jogi tanácsos közreműködésével rendez. A szükséges fedett egyezkedési hitelek meg szerzi. Czödök egyezkedése is elvállaltatik. *Bleier Fried és Társa* budapesti bejegyzett cég Budapest, Erzsébetkörút 23.

ÁRVERÉSI HIRDETMÉNY.

A homoród-karácsonfalvi róm. kath. egyház tulajdonát képező, Belmező patakán levő, jelenleg egy kövü, lisztelő malom, fensőbb hatósági engedély folytán örök áron eladatni határozottat.

Az árverezés 1905. szeptember hó 17-én délután 2 órakor fog a helyszínen megtörténni.

Kikiáltási ár 2600 korona. Felhivatnak tehát az érdeklődők, hogy a jelzett napon a Homoródka-

rácsonfalván megtartandó árverésen megjelenni sziveskedjenek.

A vételár készpénzben azonnal fizetendő. A malom használata a mostani bérlet lejártával, f. e. szeptember 29-én (Szent-Mihály napján) lépik érvénybe.

Kelt Homoródkarácsonfalván, u. p. Oklánd, 1905. augusztus hó 24-én.

A róm. kath. Egyház nevében:

GÁBOR MÓZES s. k.
róm. kath. lelkész.

IFJ. MÁTYÁS FERENC,
egyház gondnok.

Fischer és Társa

faiskolák

Nagyenyed (Alsóféhérmegye.)

40 katasztrális holdon fekvő faiskolánk Erdélyben a legnagyobbak és leggazdagabbak.

Készlet: 80 000 gyümölcsfa különböző alakokban és a legjobb és legfinomabb fajokban.

Gyümölcsvadoncokban készlet egy millió.

Gledicsia legjobb kerítés növényben, készletünk egy millió.

Akácfa erdősítésre alkalmas, készletünk egy millió.

Diszcserjék sétatér, magános fák.

Árjegyzék ingyen.

Faiskolánk megtekintésére az érdeklődőket tisztelettel meghívjuk. 211

5252528525252

Kiadó lakás. Miskolczy Károlynál egy emeleti lakás kiadó.

2525258252525

Szám: 1590—905. szb.

Arverési hirdetemény.

Kápolnásoláhfalu tulajdonát képező „Homoród” gyógyfürdő folyó évi október 21-én délelőtt 10 órakor a Kápolnásoláhfalu község házában megtartandó nyilvános árverésen 1906. évi június 1-től egymásután következő 3—6 évre, tehát 1909. vagy esetleg 1912. év szeptember 1-ig haszonbérbe fog adni.

Évi haszonbérösszeg kikiáltási ára 9000 korona.

Az árverés szóval vagy írásbeli ajánlattal történhet; azonban köteles árverező fél a kikiáltási ár 10 százalékát bánárpénzül alólírott főszolgabíró kezéhez letenni, vagy írásbeli ajánlatához mellékelni s szóval vagy írásban kijelenteni, hogy az árverezési feltételeket ismeri s azokat kötelezőleg elfogadja.

Utóajánlatok nem fogadtnak el.

A részletes feltételek alólírott főszolgabírónál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

A fürdő hosszabb időre (huszonöt-ötven évre) is bérbe adatik, ez esetben azonban a bérleti feltételek külön egyezkedés tárgyat fogják képezni.

A mennyiben az egész fürdőre vállalkozó nem akad, a vendéglő külön is kiadatik.

A tulajdonos község a fürdőt esetleg örök áron is eladja.

Bővebb értesítés alólírott főszolgabírónál nyerhető.

Székelyudvarhely, 1905. szeptember 1.

Dr. Demeter Lőrinc,

főszolgabíró.

224. 1—3.

Szám: 1544—905. kig.

Kiadó lakás.

Kossuth-utca 37. házszám alatti Dr. Rackövi tulajdonát képező bérház emeleti része a hozzá tartozó melléképületekkel együtt 1905. évi október 1-től 1907. április 24-éig terjedő időre Székelyudvarhely város által albérlésre adatik.

Feltételek és szerződés megkötés iránt a város polgármesteréhez lehet fordulni.

Székelyudvarhely város tanácsa, 1905. augusztus 31.

1—3 222.

Gotthárd János,

polgármester.

Gyertyánffy J. fiai vasnagykereskedésében Székelyudvarhelyen.
Gróf Roon-féle lábatlani Cementgyár állandó nagy raktára páratlan jó minőségű román és portland cementből zsákok és hordókban legolcsóbb árakban.

Uj iskolák felszerelése, meglévők kiegészítése, teljes irodaberendezések pontosan és legjobb kivitelben

Betegh Pál és Társa

könyv- és papírárukereskedésében Székelyudvarhelyt.

HERMANN GYÖRGY

FESTŐ ÉS ARANYOZÓ SZÉKELYUDVARHELYEN
 KOSSUTH-UTCA 16. SZÁM ALATT

Ajánlom magamat a műfestészet többféle ágában u. m. templom, arckép és díszemléklapok, valamint címtáblák festésére. Fővállalok új templomi berendezéseket régi oltárokat, szószékeket stb. kiújítok, festek és aranyozok, legszebb kivitelben és jutányos árban. Továbbá műkedvelő ifjaknak, kik a festészetben bevezető utmutatást óhajtanak nyerni, oktatást adok óránként egy korona díjért.

HIRLAPOK, FOLYÓIRATOK, ZENEMŰVEK

és bármely más irodalmi munkák eredeti áron, minden költség felszámítása nélkül való beszerzését a leggyorsabban és legpontosabban teljesíti
Betegh Pál és Társa könyvkereskedése
 Székelyudvarhely.

Fűszer-, porcellán- és üvegkereskedés!

Csodálatos olcsó a Borhegyi borviz!

— Üvegenként csak 8 fillér. —

Ezen természetes ásványvizet kitűnő eredménnyel használják: hurutos bántalmakban, idült hörghurutban, a gümőkór lerakódásának első stádiumában, a gyomor rendellenes működésében, a májműködés és epekészítés rendtelenségeiben, az epekövek eltakarítását szembenőtűnően könnyíti, a bélhurut minden nemében, a nyálkás aranyrben, hasszervi dugulásokban, huygkő képződéseiben, mézes huygárban, görvély- és mirigydagokban, angolkóros csontlágylás- és sorvadásokban. — A legkittűnőbb itóítal, borral vegyítve páratlan! — Hetenkint háromszor friss töltés! — Raktárkint SZENTPÉTERY GERGELYNÉL, Székelyudvarhelyt

Kászoni Főútn vize 14 fillér!

Boros-fűrés borvize 8 fillér

— Őszi trágyázáshoz a —
Thomassalakliszt

csillag **Stern** **Marke** védjeggyel

helyesen alkalmazva, minden növénynek legjobb és legolcsóbb foszforsavas műtrágyája. Kívánatra szakmunkákkal és árajánlattal készségesen szolgál

KALMÁR VILMOS

Budapest, VI., Teréz körút 3. sz.

a Thomassalakgyárak, Berlin, vezérképviselője a magyar korona országainak területén. Óvakodjunk a hamisításoktól és figyeljünk a védjegyre! Minden zsák ólomzárral és tartalomjelzéssel van ellátva.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH LTD
 Budapest, Váci-körút 63.

Által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gőzcséplőgépek,
 szalmakazalozók, járgány-cséplőgépek, löhere-cséplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyűjtők, boronák, sorvetőgépek, Planet jr. kapálók, szecskavágók, répavágók, kukoriczamorzsolók, darálók, őrlőmalmok, egyetemes aczél-ekék, 2- és 3-vasu ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Állandó, észszerű és ügyes reklámozás minden gyári, kereskedelmi, ipari vállalatnak, üzletnek a lelke, rugója, az éltető eleme.

Hogyan, hol és mikor hirdethető a legsikeresebben, legjobban és legolcsóbban, megtudható az

Általános Tudósító

hirdetési osztályánál,

tulajdonos **LEOPOLD GYULA** szerkesztő
 BUDAPEST, VII., Erzsébet-körút 54. sz.

ahol kiváló szakértelemmel, odaadó lelkiismeretességgel, pontossággal és olcsón eszközöknek hirdetésekét és reklámokat az összes budapesti, vidéki és külföldi lapokban és naptárakban.

A vegyileg megvizsgált, amellel hatóságilag az arcbőrre ártalmatlannak talált

SZŐRVESZTŐ

S eltávolítja hölgyeknél az oly csunya, kellemetlen arcbőr-gyökereket, anélkül, hogy az arcbőrnek legkevésbé is ártana és az arcnak megadja az üdéséget, finomságot és simaságot. Ára 7 korona. Vidéki megrendeléseket diskréten utánvét mellett eszközöl

Schmidek I. Budapest, VII. Nyári-u. 18.
 208. 1-12.

EGYSZERI átsimítás

SCHICHT-szappannal

(«szarvas» vagy «kulcs» szappan) pótol
 KÉTSZERI átsimítást közönséges

szappannal.

Schicht-szappan a legjobb és használatban a legolcsóbb! 180

Rösler és Gábor vaskereskedése

„Az arany patkóhoz” Székelyudvarhelyen

Van szerencsénk a nagyérdemű közönségnek szíves tudomására hozni, hogy e napokban Székelykeresztúron, a Kossuth-téren fióküzletet nyitottunk.

Ajánljuk jól berendezett vasüzletünkben kapható styriai acélvassal és kőrísagerendelyvel ellátott miskolci váltóekékinket jótállás mellett; mindenféle ekerészeket, legjobb faju acélkapát, kaszát, ásót, lapátot, csákányt, fejszét, 2, 3 és 5 águ acélvillát, mindenféle ajtó-, ablak- és butorvasalásokat, acél szerzőszámokat, brassói portlandcementet, Hunyadi-vasat, sodrony és kovácsolt szeget, csavarokat stb. minden e szakmába vágó vasárúkat legelőnyösebb árban és figyelmes kiszolgálás mellett.

Végül felhívjuk a tisztlet közönség figyelmét az első rangú gyárakból nagy választékban beszerzett többféle legjobb szerkezetű varrógépraktárunkra, melyek felelősség mellett igen előnyös árban, esetleg részletfizetésre is kaphatók.

A n. é. közönség becses bizalmába ajánlva magunkat s jóindulatu szíves pártfogását kérve, kiváló tisztelettel

Rösler és Gábor Székelyudvarhely

fióküzlet Székelykeresztúron.

SZENKOVITS JÁNOS UTÓDA

férfi és női divat-áruháza

Székelyudvarhely, Batthyányi-tér 4. sz.

**Iskolás fiuk
 Diákok részére**

Kész ruhák, kalapok, ingek, nyakkendők, harisnyák, cipők és ágyneműek nagy választékban, előnyös és olcsó árakban kaphatók.

Divatos és olcsó ruha-vállalat merték után, a ruhák ingyen takarításával.

Legolcsóbb árak!

Úti bőröndök a legnagyobb választékban.

Nagy választék nyakkendő- és kalapokban